

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח פרשת וישלח

4:14	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:43	מוצאי שבת
8:42	סוק"ש מג"א
9:18	סוק"ש גר"א
11:43	חצות

פנינים לפרשה

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום (לב, ד)

וישלח יעקב מלאכים – בשביל חמשה דברים שלח יעקב מלאכים אל עשו, לידע אם חמתו שככה ממנו אם לאו, לידע אם גיבור הוא או חלש, לידע אם עמו כלי זין אם לאו, להסיר קנאתו ואיבתו בדברים רכים, כנאמר מענה רך ישיב חימה, להודיעו שכשם שהוא יוצא לקראתו כך הוא יוצא לקראתו, שהוא רוצה ליטול ממנו רשות, הוא שאמרו חכמים מחניפים לרשע מפי דרכי שלום. (מדרש הביאור)

וישלח יעקב – למה חשש מעשו, שעשו כיבד את אביו והעדיף יעקב אבינו ע"ה להיפייס עמו כל עוד אביו חי. אמר טוב ניקלה ועבד לו, איכנע לפניו עכשיו כדי שבסוף הימים אשלוט עליו ואז יתקיים בי יעבדוך עמים. מלאכים. מלאכים ממש, כיון שנפרד יעקב מלבן באו אליו מלאכים לסובב אותו. (זהר)

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו – ח"י"א מלאכים בשר ודם וח"י"א מלאכים ממש ושניהם אמת, למטה שלח לעשו מלאכים בשר ודם דברי הכנעה ולקבלו לאדון ולמעלה לס"י וליתר המלאכים המתקנאים בו שלח מלאכים ממש. ואפשר שאלו המלאכים הם שנעשו מהזכויות שלו, כי מכל עבירה נעשה משחית ומכל מצוה נעשה מלאך ועל זה נאמר והלך לפניך צדקך.

מלאכים – מלאכים ממש. שסתם בני אדם אולי לא הי' עשו מחשיב ואולי הי' מכה אותם, ובראותו מלאכים בשליחותו של יעקב יפחד. אל עשו אחיו. אם ימצאו אותו שהוא עשו יתנהגו עמו באופן אחד, ואם ימצאו שהוא אחיו יתנהגו עמו באופן אחר. (אוה"ח)

מלאכים – משבא למחניים ופגש במלאכים הבין שכאן מתחילה קדושת ארץ ישראל וכבר התקיימה הבטחת הקב"ה והשיבות אל האדמה הזאת, והתחיל לפחד מעשו ושלח לו מלאכים ושלח לו דורון. (נצ"ב)

"ויצו אותם לאמור כה תאמרון לאדוני עשו כה אמר עבדך יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (לב, ה)

כה תאמרון לאדוני עשו – על עשו אמרו שהי' צד את אביו בפיו, שהי' אומר לו שהוא בא מבית התלמוד. לא כך הלכה מן כך וכך. לא כך איסורו לא כך היתרו. ומזה נראה שהיתה בו

חכמה יתירה שידע לכון ההלכה בטעמי ובפרטיי' כאילו עסק בה כל היום, בעוד שהי' כל היום בשדה ושקוע בתאוותיו ולא עסק בתורה כלל. ובגלל זה היסתפק יעקב שאפשר שיש בזה יתרון לעשו ולכן אמר אדוני. אך באמת כחו של עשו הי' רק בפיו אך הוא בעצמו לא הי' לו שורש בחכמת התורה, ולכן על מלאכו של עשו ח"י"א כתלמיד חכם נידמה לו וח"י"א כעכו"ם נידמה לו. ולכן אמר יעקב לאדוני לעשו, או לאדוני או לעשו. (ר"צ הכהן)

עבדך יעקב – גדולה היא העונה שבה נשתבח יעקב אבינו. (משנת רבי אליעזר)

עם לבן גרתי – ולא נעשיתי שר וחשוב. רש"י מטבע דברים שאם אדם מתעשר הוא נעשה גבה רוח ונוהג שררה, ויעקב מעיד על עצמו שאף על פי שהי' לו שור וחמור ועבד ושפחה בכל זאת לא רמה רוחי ואיני נוהג שררה. (מאור ושמש)

עם לבן גרתי – מלשון גר, לא נעשיתי חשוב, ומלשון תרי"ג תרי"ג מצוות שמרתי, וזה תלוי בזה, הנפש היא בעצם בעולם הבא ובמקרה בעולם הזה והגוף הוא בעצם בעולם הזה ובמקרה בעולם הבא, ועל ידי תרי"ג מצוות, שהם כנגד רמ"ח אברים וש"י"ה גידים שבגוף, אפשר להעלות את הגוף ולעשותו טפל לנשמה, ואז האדם גר בארץ. (שפ"א)

עם לבן גרתי – לשון גר ולשון תרי"ג. רש"י. וקשה, אם שמר תרי"ג מצוות למה הכניע עצמו לפני עשו. ויש לפרש שני הפירושים הם אחד. לשון גר, שלא נתקיימה בי ברכתו של אבא מפני שנתכונן לברך אותך ולא אותי, ואם תאמר שבגלל חטאי לא נתקיימו הברכות, ותרי"ג מצוות שמרתי, אלא שהברכות ניתנו בטעות ולא יחולו.

ואחר עד עתה – המלחמה אתך תהי' באותיות עתה, אחרי עי' שנה של גלות בבל, אחרי תי' שנה של גלות מצרים, ואחרי הי' אלפים שנה לעולם, באלף הששי, שהם ימות המשיח, יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. (בעה"ט)

"ויהי לי שור וחמור וצאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצא חן בעיניך" (לב, ו)

ויהי לי שור וחמור – תחילה משיח בן יוסף שנקרא שור ואחר כך משיח בן דוד, עני ורוכב על חמור.

שור וחמור – וגמל לא הזכיר, כי השור הוא מין טהור והחמור מין טמא ובגמל יש סימני טומאה וטהרה. ברבקה כתיב ותרוב על הגמל, שיצאו ממנה עשו ויעקב, אך יעקב שהיתה מטתו שלימה לא נאמר בו גמל. (משך חכמה)

"וישובו המלאכים אל יעקב לאמור, באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך, וארבע מאות איש עמו" (לב, ז)

וארבע מאות איש עמו – כמנין קש, ובית יעקב אש ותאכלם. (שפתי כהן)

"ויירא יעקב מאד ויצר לו. ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות" (לב, ז)

ויירא יעקב – שאולי יצטרך להלחם בעשו, ויצא לו. שאולי לא בא עשו למלחמה וכשיראה את יעקב מוכן למלחמה תגבר שנתו, ולכן חצה את העם. (אוה"ח)

ויירא יעקב – שלא האמין לדבריו של עשו שלכבודו הוא בא עם ארבע מאות איש. (רשב"ם)

ויירא יעקב – והרי באו מלאכים ללוותו ולשמרו, ויש מפרשים שבאו שני מלאכים, מיכאל לעזור ליעקב וס"י שרו של עשו, ויירא יעקב כשם שמיכאל בא לעזרו כך בא ס"י לעזור לעשו. (חזקוני)

ויירא יעקב – נראה שעשו סירב לקבל שליחי יעקב והם מעצמם חקרו ודרשו וגילו שלא לכבודו של יעקב הוליד עשו עמו ארבע מאות איש, אלא להילחם בו. (רמב"ן)

ויירא יעקב מאד – חשש שמא חטא בשלחו כל אותו דורון לעשו. (כלי יקר)

ולמה דאג שמא יהרוג – שרבקה אמרה לו למה אשכל גם שניכם יום אחד, לכן דאג שמא אחרי שיהרוג הוא את עשו ייהרג גם הוא אחר כך. (תוס' ברכה)

ויצר לו – אם יהרוג הוא את אחרים. רש"י אחרים הוא רבי מאיר שקראו לו אחרים והי' מבני בניו של עשו. (קוצק)

יציג לו – מיצר הי על שהוא ירא מעשו לאחר שהבטיחו הקב"ה רבעה"ת בשם הרב אלאב הכהן. ד"א. לפי ששמעו שעשו בא להרגו, ועשו אמר בזמנו יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב, אמר אם כן מת בי יצחק. ולפי זה נוח מה שאמר יעקב אלקי אבי יצחק, אף על פי שאין הקב"ה מיוחד שמו על אדם חי. (רבעה"ת)

יחץ – מה החץ מכוון בתוך הקשת כך העמיד יעקב אבינו את בניו כקשת וישב באמצעם ועמד בתפילה לפני הקב"ה. (מדרש הביאור)

"קטונתי מכל החסדים ומכל אמת אשר עשית את עבדך, כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות" (לב, יא)

קטונתי מכל החסדים – החסדים שהקב"ה עושה לנו מביאים אותנו לידי ענוה, כי אנו מבינים שאין אנו ראויים להם. ואילו אומות העולם להיפך, חסד לאומים חטאת, כאשר ד' מטיב להם הם מתגאים וגורם להם לחטוא יותר. (שפ"א)

קטונתי מכל החסדים – זה שאני מרגיש עצמי קטן למרות הנסים עם לבן למרות שפגש במלאכים, זה עצמו מחסדי ד'. (הרב מלוב)

קטונתי מכל החסדים ומכל האמת – ההבטחה לאברהם היתה מצד החסד אבל לאחר שכבר הבטיח לאברהם הרי מה שנתן ליעקב הוא מצד האמת, שצריך לקיים הבטחתו לאברהם. (שערי שמחה)

כי במקלי עברתי את הירדן הזה – כיון שהגיע לירדן תלה עיניו לקב"ה ואמר רבונני אתה יודע שאין עמי כלום אלא המקל הזה, אמר לו הכה את הירדן ועבור וכן עשה. ואמר לו כשם שנקרע הירדן מלפניך כך עתיד ליקרע לפני בניך. (מדרש ילמדנו)

כי במקלי עברתי את הירדן הזה – מקל זה של יעקב הי אחר כך בידי יהודה, ומטף אשר בידך, וביד משה, ומטף אשר בידך, וביד דוד, ויקח מקלו בידו. ועתיד להיות ביד מלך המשיח, מטה עוזך. (ילקוט תהלים)

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והיכני אם על בנים" (לב, יב)

הצילני נא מיד – ראשי תיבות המן, גם המן ביקש להכות אם על בנים. (בעה"ט)

הצילני נא מיד – הצילני ממצב בו אחי מוכרח להיות עמו באחווה. מיד עשו. שלא יהרגני. ולכן קראו בעצמו ובפני עבדיו אדוני ולא קראו אחי. ועל הנאמר ויישקהו אמרו חז"ל שביקש לנשכו. ויכולים לומר כפשוטו שנכמרו רחמיו של עשו על יעקב אחרי כל ההשתחואות, אך נשיקה זו היתה ליעקב כנשיכה כי פחד מהנשיקה כמו מהנשיכה. (רמחיים צופים)

הצילני נא – מיצר הרע המלמד לפעמים לאדם חסידות ותשובה וסיגופים והכל באמת שלא כרצון הבורא. ושורש הדבר בשביל היתפאות. ואפילו אם הכונה לשם שמים אם זה יותר מכחו גורם לו חולשה

וביטול עבודת השי"ת וחילול ד', וזהו שנאמר מיד אחי מיד עשו, מראה עצמו כאח לי ודורש שלומי וצדקתי ובאמת הוא לרשות, מיד עשו. (הרבי מלובלין)

הצילני נא מיד אחי מיד עשו – ואמרו במדרש שלעתיד לבוא יתעטף עשו בציצית וישב בין הצדיקים והקב"ה מושכו משם. וזה מצוי גם בעולם הזה שנתרבה השקר בעולם וכל אחד רוצה לעלות במעלות שלומי אמוני ישראל, והם הערב רב שהם מעורבים בישראל וזהו שאמר יעקב מיד אחי מיד עשו, שהוא מעורב בי ומתדבק בי ואף על פי כן הוא עשו. (דגל מחנה אפרים)

מיד אחי – זו מידת הדין. מיד עשו. זו מידת השקר. וכנגדם הכין יעקב שני מחנות, חסד כנגד אחי ואמת כנגד עשו. (שפ"א)

פן יבוא והיכני – יבוא מלא, וכתב במגלה עמוקות שעשו צריך הי להיקרא עשוי ויעקב צריך הי להיקרא עקב, אך יעקב נטל מעשו את הי ולעתיד לבוא יקח גם את הי ואז יישאר עשו עש וייאכל על ידי יעקב. יוצא שכל קיומו של עשו הוא בו' וזה שאמר יעקב פן יבוא בו', בכח קיומו שעוד לא ניטל ממנו. (אגרא דכלה)

פן יבוא והיכני אם על בנים – על עצמו לא פחד שמא יהרגנו עשו לפי שהי' לו כח הקדושה ולא הי' ירא מהסט"א אבל פחד לקטנים במדרגות שמא תהי' לעשו אחיזה בהם. (נתיבות שלום)

והיכני אם על בנים – ירא מקיטרוג ס"מ על שלקח שתי אחיות לנשים ואמר אם על בנים, הזכיר רק אם אחת והיא רחל שבה חטא מאחר שכבר נשא את לאה אחותה. ובלהה וזילפה לא היו אחיות מן האם ואין אבות לעכו"ם. והקב"ה קיבל תפילתו ואדרבה מבניה של רחל הוציא שטנו של עשו הוא יוסף הצדיק. (של"ה)

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתו את זרעך כחול הים אשר לא ייספר מרוב" (לב, יג)

ושמתו את זרעך כחול הים – בני ישראל נמשלו לכוכבים, לעפר, וחול הים, כוכבים הם המדרגה הגבוהה ביותר, עפר הארץ היא המדרגה הנמוכה ביותר, שכולם דורכים עלי, וחול הים היא בדרגה הבינונית, גלי הים רוצים לשטוף את החול והחול עומד כנגדם. ולכן הזכיר כאן חול הים, שהקב"ה יצילו מיד עשו, שלא יוכל לו כשם שאין גלי הים יכולים לחול. (כלי יקר)

"וילן שם בלילה הוא ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו" (לב, יד)

וילן שם בלילה הוא – מאחר וד' לא ענהו על תפילתו, שכעס על יעקב על שהשפיל עצמו תחת עשו, שלח דורון לעשו. ויקח מן הבא בידו. צריך הי לקחת בידו כל בעל חי ולמסרו לרועה, כי לא רצו ללכת מעצמם, וכמו פרס של עובדי הבעל בהר הכרמל. מן הבא בידו. מייגעת כפיו, ולא שלח תבואות או מזמרת הארץ הבאים מטל השמים ומישמני הארץ, והיה לו מזכרת עוון. (אלשיך)

ויקח מן הבא לידו מנחה לעשו אחיו – ואמרו במדרש ששלח לו דורון לסמות עיניו, כי

השוחד יעוור עיני חכמים, חכמים הם אלה שהשוחד מעוור עיניהם. וזה רק אדומיים שהחכמה נמשכת אחרי הנגיעה בלבם, ויכולים להטות חכמתם כרצונם ולטהר הטמא. (ר"צ הכהן)

ויקח מן הבא בידו – שלח לו אבנים טובות שאדם צורך בידו. מנחה בגימטריא אבנים. (בעה"ט)

מנחה לעשו אחי – וכל אותם דורונות שנתן יעקב לעשו עתידין אומות העולם להחזיר למלך המשיח, שנאמר מלכי איים ותריש מנחה ישיבו, יביאו אין כתיב אלא ישיבו. ר' אושעיי בשם עם הארץ אחד. (תנחומא)

"עזים מאתיים ותישים עשרים, רחלים מאתיים ואילים עשרים" (לב, טו)

עזים מאתיים ותישים עשרים – האם ללמד בא יעקב לעשו, אלא על דרך שמצינו במשה רבנו ע"ה ובדוד המלך, על שריחמו על הצאן נבחרו לרעות את ישראל, ורבי נתרפא על ידי שחמל על העכברים, על דרך זה נתכוון ידו אבינו ע"ה בכל עדר ועדר לפי הראוי לו מזכרים ונקבות, שחס עליהם שלא יצטערו, כך יכמרו רחמיו ית' על בניו ישראל ולא ישלט אדום עליהם להכביד עולם, רק לפי כחם שיוכלו שאת. (אלשיך)

עזים מאתיים ותישים עשרים – הרי מאתיים ועשרים. רחלים מאתיים ואילים עשרים. הרי מאתיים ועשרים. גמלים מניקות ובניהם שלושים. הרי ששים. אתונות עשרים ועיירים עשרה. הרי שלושים. ובחד חמש מאות שמונים, לשבור תקפו של שעיר שעולה בגימטריא חמש מאות ושמונים. (אוה"ת בשם זקנו)

ותישים עשרים – כל שנה צריך לתת לס"מ שעיר אחד, ויעקב הי אצל לבן עשרים שנה לבן שלח לו עשרים תישים. (גלי רזיא)

"ויצו את הראשון לאמור, כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמור למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך" (לב, יח)

כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמור למי אתה ואנה תלך – גם יצר הרע שואל את האדם מאין באת ולאן אתה הולך, וכל מטרותו להביא עצבות לאדם. והעצה לומר לו לעבדך ליעקב, להתקשר בכלל ישראל. (הרי"מ)

"ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק" (לב, יט)

ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו – לא לגנאי קוראן שפחותיו, כי נעשו בנות חורין כשנשאן יעקב, אלא לשבח שאף על פי שנעשו נשותיו לא היתנשאו כנגד גבירותיהן. כהגר, והיתנהגו בענוה ובהנעה כאילו היו שפחות. (הכה"ק)

"וייותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (לב, כה)

וייותר יעקב לבדו – בגלל פכים קטנים. חז"ל. שכל דבר שנתנים לאדם מן השמים יש לו שייכות אליו וכל אחד צריך לזהר לא לקלקל ולא לאבד מעלות ותכונות שנתנו לו. (האר"י ז"ל)

(האר"י ז"ל)

וייתור יעקב לבדו – על פכים קטנים – כי יעקב הי' משאיל כליו שהיתה להם טהרה, אך כלי חרס אין להם טהרה ושמר יעקב לעצמו פכים קטנים בטהרה, ואותם בא עתה לקחת. (משך חכמה)

וייתור יעקב לבדו – על פכים קטנים. רש"י. אל תקרא לבו אלא לכדו, ד"א לבדו מלשון בית הבד, ודרך הוא להציע שמן בפכים קטנים. (רבעה"ת)

ויאבק איש עמו – רצה הקב"ה להראות ליעקב כי גדול הוא לפניו, כרגיל מפיל הקב"ה תחילה שרה של אומה ואחר כך את האומה וליעקב נתן שיכניע הוא בעצמו שרו של עשו. (אלשיך)

ויאבק איש עמו – ובמדרש, מלמד שהעלו אבק עד כסא הכבוד. אפשר לפרש שבכחו של אדם להעלות את גופו, אבק הוא מאדמה, עד כסא הכבוד, וכן הוא אומר ויהי האדם לנפש ח"י, בכחו להפוך את האדמה לרוחניות.

(כתב סופר)

ויאבק איש עמו – וברש"י לשון חיבוק וגם לשון ויתעפר. ויש בזה רמז לישראל שככל שהם מרחקים עצמם מן האומות, וזה פונה לכאן וזה פונה לכאן, אין שנאתם גוברת כל כך, אבל אם ישראל רוצים להיתקרב אליהם, לשון חיבוק, אז הם שונאים יותר את ישראל, לשון ויתעפר. ושני הפירושים אמת. (שערי שמחה)

עד עלות השחר – עד שתעלה ישועת ישראל שהיא דומה לשחר, כי הגלות דומה ללילה. (לקח טוב)

"ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני" (לכ, כז) **כי עלה השחר** – הגיע זמני לומר שירה. רש"י ולמה דוקא אז הגיע זמנו לומר שירה, כי שרי האומות אומרים שירה כשהם עושים חסד עם ישראל ועתה עשה חסד עם יעקב וממילא הגיע זמנו לומר שירה. (קדושת הלוי)

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני – כל הלילה נאבק עמו ועתה מבקש ממנו ברכה? אלא שהלילה הוא זמנו של עשו והשחר הוא זמן הגאולה ואז גם הגויים יכירו בגדולת ישראל, ולכן כשהגיע השחר אמר לשרו של עשו לא אשלחך כי אם ברכתני.

(ח"ח שם עולם)

כי אם ברכתני – אמר לו כיון שאתה שרו של עשו לא אניחך עד שתמחול לי על הברכה שברכני אבי. אמר לו ומי מתרעם עליך, אמר לו שאמר לו עשו הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים. (מדרש אגדה)

"ויאמר לא יעקב עוד שמך כי אם ישראל. כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (לכ, כט)

ויאמר לא יעקב... כי אם ישראל – ודע כי יעקב הוא ישראל, כי שם יעקב רומז על רוממות מעלת התורה וקיומה בעולם הזה בבחינת היום לעשותם, וישראל היא בחינת רוממות מעלת שחר התורה וקיומה בעולם הבא. ויעקב גורם לישראל כי שחר מצוה מצוה, דהיינו שחר המצוה שעושה היא

המצוה עצמה כלומר רוחניות המצוה, כי שם הוא מיתדבק. (של"ה)

ויאמר לא יעקב. כי אם ישראל – אמר לו אשריך ילוד אשה שנכנסת בפלטיין של מעלה וניצלת. (מדרש אבכיר)

ויאמר לא יעקב ייאמר עוד שמך כי אם ישראל – ואמרו במס' ברכות לא שיעקר שם יעקב אלא שיהי ישראל עיקר ויעקב טפל לו, פירוש שלא ייבטלו המידות לגמרי רק תהפכם אל הטוב, לקבל הטוב שבהם. (סור מרע ועשה טוב, עשה מהרע טוב). (דגל מחנה אפרים ראה)

"ויפל על צוארו וישקהו" (לג, ד) בוא וראה כוחו של שוחד. עשיו הרשע שמר לבו טינא ליעקב במשך כל אותן שלשים ושב שנה. כל אותו זמן נטר אותו רשע טינא לאחיו וחשב להרוג אותו. לפי דברי חז"ל סיפרו השלוחים שחזרו מעשיו ליעקב, כי עשיו נשאר בשנאתו הראשונה, וכל שינוי לא חל בדעתו. ובכל זאת, אך השתחוה יעקב לפני עשיו, אך כרע ברך לפניו וקרא לו כמה פעמים בשם התואר 'אדוני' 'אדוני' נמוג הכל ובטל כעפרא דארעה. מיד נפל על צוארו ונשקו.

זה כוחו של שוחד הכבוד, וזה חולשתו של האדם. (מליץ יושר)

ויפל על צוארו וישקהו – מלמד לא בא לנשקו אלא לנשכו (מדרש רבה).

אין זו סתיה לפשט, ממנו משתמע כי נפל על צוארו כדי לנשק אותו, שכן אותה נשיקה, אך היתה כמו נשיכה ליעקב...

יחסי האהבה והידידות של עשיו אינם אלא כאב צורב בבשרו של יעקב, וכמאמר החכם מכל אדם (משלי כז, ו) "נעתרות נשיקות שונא". (הר"ם מגור)

"ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים" (לד, כה)

לשון זה מפרש 'דעת זקנים' לרבותינו בעלי התוספות:

'תימא, מה ראו לרמות בני העיר לאמר להם להמול, ואחר כך הרגום. יש לומר שלא עשו ברמאות, כי ביום השלישי היו מצטערים והיו מתחרטים על המילה, ולכך הרגום"

אמא

כיוצא בזה מפרש בעל הש"ך עה"ת: עד שלשה ימים המתינו להם שמה יקבלו את היהדות. שכן, על אף שמלו שלא לשם יהדות, מכל מקום אפשר ומתוך של לשמה יבואו לשמה. ואולם, כשהגיע היום השלישי, וראו בני יעקב כי אנשי שכם כואבים, מיצרים ומתאוננים על המילה, הבינו כי ודאי לא יצא גר מהם. אז הלכו והרגו אותם.

וזהו "ויבואו על העיר בטח", כלומר, בטוחים בוודאות שכל גר לא יצא מאנשי שכם, ומעתה רשאים הם להרוג ללא כל חשש.

"אך בזאת נאות לכם אם תהיו כמנו" (לד, טו)

רבנו יהונתן אייבשיץ מפרש, כי לפי שפטו של מקרא היתה הצעה זו כדי לייחד את תושבי שכם. הבינו בני יעקב כי אם יבקשו מהם לימול, הרי יחשבו כבני ישראל, ואז יוכלו לנקום בהם באין מפריע, שהרי אף אחד לא ימחה על הריגתם של יהודים.

רבי אפרים מלונטישץ מסביר ומוסיף כי זהו באורו של הכתוב "ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר" (פסוק כה). מלמד הפסוק כי בטוחים היו בבואם על העיר ולא חששו מתגובת הכנעני, שכן ידעו כי הללו לא יגיבו על הריגתם של אלו אשר נכנסו בדת הנימולים ואשר פרשו מהם...

(כלי יקר ותפארת יהונתן)

הליכות והלכות

מדיני ההפטר

חז"ל תיקנו לקרוא בכל שבת לאחר קריאת התורה בציבור הפטרה וטעם הדבר כיון שהיתה גזירה שלא יקראו בתורה בשבת, ולכן הנהיגו שבמקום קריאת התורה יקראו בנביאים ענינים הרומזים עניני הפרשה.

ותקנו שיקראו לפחות 3 פסוקים נגד כל עולה (7 עולים) ולאחר שבטלה הגזירה המשיכו תקנה זו לקרוא את ההפטר.

חיוב ההפטר: קריאת ההפטר היא כאמור **ב** לאחר קריאת התורה בספר תורה כשר ואם הספר התורה לא היה כשר כגון שמצאו פסול באמצע קריאת התורה ולא היה להם ספר אחר, יקרא ההפטר **בלי ברכות** וודאי אם בכלל לא היה להם ס"ת כלל שאין מברכין על ההפטר אבל אם ירצו יקראו **בלי ברכות**.

ממה קוראים: נחלקו הפוסקים בזה דעת מקצת פוסקים וכן דעת הגר"א להדר לקרא מתוך נביא שלם שכתוב על קלף כמו ס"ת, ויש שנהגו להדר כדעתו להכין בכל בית כנסת נביאים שלמים על קלף – ודעה שניה לקרא לפחות מתוך **נביא שלם** שמודפס ומשם לקרא את ההפטר וזה ודאי רצוי לעשות כן, אולם יש שנהגו לקרא מתוך החומש המודפס בסוף כל פרשה את ההפטר, ויש להם על מה שייסמוכו. וכן נהגו בהרבה קהילות. ומ"מ יש שנהגו בספר הפטרות שכתוב על קלף ובו הפטרות מלוקטות וזה עדיף מסתם ספר מודפס.

צורת הקריאה אם קוראים מנביא שלם על קלף הקהל יוצאים ידי חובה בשמיעה בלבד כמו ספר תורה, אבל אם קוראים מנביא מודפס או חומש כל אחד **יקרא בלחש** עם העולה ורק הברכות יברך **העולה בלבד**.

עולה שלא יודע לקרא את ההפטר נהגו שהוא מברך והשליח ציבור קורא בקול רם לא לבייש מי שלא יודע.

אם לאחר שעלה המפטיר התברר שהוא גם לא יודע לברך את הברכות מותר **בדיעבד** שאדם אחר יקרא את ההפטר **עם הברכות** והוא רק יקשיב. ואע"פ שהאחר לא עלה לקרא בס"ת רק קורא את ההפטר וכמובן זה בדיעבד.

סוג ההפטר: אם ישנם יותר מספר אחד כגון שבת ר"ח או ארבע פרשיות וכדומה קוראים את ההפטר שמתאימה לספר שבו עלה המפטיר ולכן אפילו ישנם 3 ספרי תורה כגון שבת, ר"ח, ותנוכה קוראין ההפטר ששיכת לחנוכה כיון שבספר שלישי קראו עניני חנוכה וכן בכל מקרה דומה.

ישנם פעמים שיש מנהגים שונים בסוג ההפטר וכל קהילה תנהג כמנהג הקהילה.

הברכות תקנו לברך 7 ברכות נגד 7 עולים דהיינו 2 ברכות על התורה ועוד 5 ברכות על

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנוח, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

בגלל זה אני מבקש ממך שתשלח לי רפואה שלימה. כשמעתי כך מהרב, סיים בעל הבית, בטוח אני כי ה' ישלח לו רפואה, וכך אמנם היה, שרבי עקיבא אייגר הבריא וחזר לאיתנו. (שאל אביד ויגד עמ' קטו, קטז)

על רבן של ישראל הרב שך זצ"ל

אירע פעם ובה אליו אברך עם שאלה מציעים לו שתי משרות של ר"מ בישיבה. האחת בירושלים והשנייה בבני ברק. היכן כדאי יותר? אמר לו: "שוב אלי בעוד חמישה ימים ואשיבך דבר". האברך תמה בליבו על שיש להמתין חמישה ימים אך לא אמר דבר. כששב כעבור חמישה ימים אמר לו: לדעתי (ולא ילעניות דעתי), מדגיש הגרמ"מ שולזינגר, ידעתי כמו שהיה הגרא"ז מלצר אומרי", קח את המשנה בירושלים. האברך השיב תודה והלך לביתו. שם פנה להודיע לישיבה בירושלים שהוא ניא את לקבל את הצעתה כעצת הגרא"מ שך. מזכיר הישיבה שמע את דבריו אמר: "כן, אני יודע שזה לדעתי". "כיצד אתה יודע?", תמה האברך. "היא התקשר בארבע הימים האחרונים במה פעמים ובירר כל פרט ופרט הנוגע להעסקתך, כאילו המדובר בהעסקתו". לימים התברר שכן עשה גם בישיבה בבני ברק, והגיע למסקנה כי מבחינה כלכלית ירוויח האברך יותר בישיבה בירושלים.

בחור אחד וממנו נודע לו, כי הרב אמנם הגיד שיעור, אך באמצע השיעור שאל בחור קושיא והרב אמר תירוץ, אבל הבחור התעקש פעם ועוד פעם וכל הזמן הרב ענה אותו תירוץ. הבחור לא הבין, וכך שאל אותה קושיא שבעים פעם ורבי עקיבא אייגר ענה אותו תירוץ עד שנחלש והתעלף ולא יכלו להעירו. מיד הזעיקו רופא, והרופא קבע שצבו חמור וציווה להחיש אותו מיד לביתו. הבחור ידע לספר לאותו בעל-הבית, כי הרב שוכב עתה במיטתו בבית והוא ממש בסכנת-נפשות. שאל בעל-הבית את הבחור מה היתה הקושיא ומה היה התירוץ. התפלא הבחור ואמר לו: איך יכול אני במצב כזה להתרכז ולומר לך זאת? הלא המצב כה חמור! אבל האיש התעקש עד שהבחור אמר לו את תוכן הקושיא והתירוץ. התפלא בעל-הבית ואמר: הרי הרב צודק, על מה התעקש אותה מקשה?

רץ בעל-הבית לביתו של רבי עקיבא אייגר, ומצא את כולם שרויים בדאגה עמוקה. בני המשפחה היו מתוחים ומבוהלים, המצב קריטי, כבר הזמינו חברה קדישא והדליקו נרות. אותו בעל-בית לא איבד עשתונותו, הוא ניגש למיטתו של הרב והבחין ששפתו נעה. התכופף אליו ושמע מה הוא לוחש ולאחר מכן נעמד ויצא החוצה באומרו: כבו את הנרות, הרב יבריא. מיד רצו אליו כולם ושאלו אותו: זאת מנין לך? איך אתה כל כך בטוח?

נעה האיש ואמר: אספר לכם. התכופתי והיתי אוזן ללחשו של הרב, וכה אמר: ריבונו של עולם, אני מבקש שתשלח לי רפואה שלימה בגלל שני דברים. דבר ראשון, גלוי וידוע לפניך שהתירוץ שלי נכון, כוונתי לאמיתה של תורה, וממילא, בזכות התורה האמיתית שאמרתני אני ראוי לרפואה שלימה. דבר שני, אם אמרת עכשיו חלילה, לא יוכל הבחור לחיות במנוחה כל ימי חייו, כי הוא יתייסר על שהיה הגורם למותי, וגם

ההפטרה אחת לפניו ו-4 אחריה ולכן יש להזהר לא לענות אמן אחרי "הנאמרים באמת" בברכה לפני ההפטרה וכן לא לענות אמן אחר "אמת וצדק" כיון שהם רק אמצע ברכה.

כתב השו"ע: יש לעולים לתורה ולהפטרה לברך ולכוין בכדי שהקהל יכוונו ויצאו ידי חובת השלמת 100 ברכות שחסרים בשבת וחג ולכן יברכו בקול רם.

לפי מנהג הספרדים העולה עונה אמן בסוף הברכות כיון שזו סידרה של ברכות ועונה אמן על ברכת עצמו לדעת מר"ן.

מי העולה: מצד הדין קטן יכול עלות להפטרה חוץ מפרשת זכור ופרשת פרה שזה מדאורייתא למקצת דעות ומובא בחז"ל במדרש על חכם אחד שפגש יהודי שכבר נפטר וסיפר לו שהוא נידון בגהינום ורק אם בנו יקרא קדיש או יפטיר בנביא זה יציל אותו. ועל סמך זה כתב בתשובת הריב"ש שנהגו שהקרובים עולים לעלות מפטיר בתוך השנה בשבת לפני האזכרה וכן נהגו בכל תפוצות ישראל ועין בשו"ע סדר הקדימה אם יש יותר מחיוב אחד. וכן נהגו בחלק מהקהילות שחתן בר מצוה עולה מפטיר או חתן לפני חתונתו.

מעשה חכמים

התפילה של רבי עקיבא אייגר שבזכותה ניצל והבריא

בשיעור שהיה משמיע רבי עקיבא אייגר זצ"ל בישיבתו היה משתתף גם בעל-בית אחד, שהיה תלמיד-חכם. פעם אחת הגיע קצת באיחור לשיעור, והנה הוא נכנס לאולם ורואה שהמקום ריק ואין שם איש. התפלא

האיש ולא הבין פשר דבר, שהרי כרגיל זהו הזמן שבו השיעור נמצא בעיצומו, עד שמצא

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יז כסלו רבי יעקב לופס מגדולי המקובלים רבי יחזקאל הורביץ הסבא מנובהרדוק שקיעה 4:30	מז כסלו רבי יוסף בירדוגו מח"ס דברי יוסף	טו כסלו רבי יהודה הנשיא	יד כסלו רבי דוד אביחצירא מח"ס פתח האוהל ראובן בן יעקב	יג כסלו רבי שלום הראנה מח"ס ודובר שלום רבי רחמים מאוז מח"ס כסא רחמים	יב כסלו רבי שלמה לוריה המהרש"ל	יא כסלו שקיעה 4:33

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה